Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

6 октомври 2020 година*

„Преюдициално запитване — Свободно движение на хора — Работници — Регламент (ЕС) № 492/2011 — Член 7, параграф 2 — Равно третиране — Социални предимства — Член 10 — Деца, посещаващи училище — Директива 2004/38/ЕО — Член 24 — Социално подпомагане — Регламент (ЕО) № 883/2004 — Член 4 — Член 70 — Специални парични обезщетения, независещи от вноски — Работник мигрант, който издържа деца, посещаващи училище в приемащата държава членка“

По дело C-181/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Висш съд по социалноосигурителни спорове провинция Северен Рейн-Вестфалия, Германия) с акт от 14 февруари 2019 г., постъпил в Съда на 25 февруари 2019 г., в рамките на производство по дело

Jobcenter Krefeld — Widerspruchsstelle

срещу

JD,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от K. Lenaerts, председател, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, A. Prechal (докладчик), M. Vilaras, M. Safjan, P. G. Xuereb, L.S. Rossi и I. Jarukaitis, председатели на състави, J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, N. Piçarra и A. Kumin, съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: D. Dittert, началник-отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 26 февруари 2020 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Jobcenter Krefeld — Widerspruchsstelle, от S. Schwickert, в качеството на представител,

– за JD, от J. Kruse, Rechtsanwalt

– за германското правителство, от J. Möller и S. Eisenberg, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

– за полското правителство, от B. Majczyna, A. Siwek-Ślusarek и E. Borawska-Kędzierska, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от E. Montaguti, B.-R. Killmann, J. Tomkin и M. Kellerbauer, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 май 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 18 ДФЕС, членове 7 и 10 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза (ОВ L 141, 2011 г., стр. 1), член 24, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56) и член 4 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване (ОВ L 166, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82).

2 Запитването е отправено във връзка със спор между Jobcenter Krefeld — Widerspruchsstelle (Бюро по труда на Крефелд — служба „Жалби“, Германия, наричано по-нататък „Jobcenter“) и JD относно отказа на това бюро по труда да отпусне на JD и двете му дъщери помощи за основна социална закрила по германското законодателство.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2004/38

3 Съображения 3, 4, 10, 16 и 21 от Директива 2004/38 гласят:

„(3) Гражданството на Съюза следва да бъде основният статус на гражданите на държавите членки, когато те упражняват правото си на свободно движение и пребиваване. Поради това е необходимо да се кодифицират и преразгледат съществуващите инструменти на Общността, в които поотделно се разглеждат — работници, самостоятелно заети лица, както и студенти и други незаети с трудова дейност лица, за да се опрости и укрепи правото на свободно движение и пребиваване на всички граждани на Съюза.

(4) С оглед коригирането на този подход „на части“, „сектор по сектор“ по отношение на правото на свободно движение и пребиваване и с оглед улесняване на упражняването на това право, съществува необходимост от единен законодателен акт за изменение на

Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността [ОВ L 257, 1968 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11] и за отменяне на следните актове: […]

[…]

(10) Лица, които упражняват правото си на пребиваване, не следва да се превръщат в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка по време на първоначалния период на пребиваване. Поради това правото на пребиваване за гражданите на Съюза и членовете на техните семейства за период по-дълъг от три месеца следва да подлежи на определени условия.

[…]

(16) При условие че бенефициентите на правото на пребиваване не са станали неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка, те не следва да бъдат експулсирани. […] При никакви обстоятелства не трябва да се приема мярката експулсиране по отношение на работници, самостоятелно заети лица или търсещи работа лица съгласно определението на Съда на Европейските общности, с изключение на случаите, когато това е свързано с обществения ред или обществената сигурност.

[…]

(21) Въпреки това, на приемащата държава членка следва да се остави правото да реши, дали тя ще отпуска социални помощи през първите три месеца от пребиваването или за по-дълъг период от време в случаите на търсещи работа лица, на граждани на Съюза, други освен работници или самостоятелно заети лица или лица, които запазват този статус, или на членове на техните семейства, както и дали да даде помощи за издръжка за обучение, включително професионално обучение, преди придобиването на правото на постоянно пребиваване на същите тези лица“.

4 Член 7 от посочената директива е озаглавен „Право на пребиваване за повече от три месеца“ и в параграфи 1 и 3 предвижда:

„1. Всички граждани на Съюза имат право да пребивават на територията на друга държава членка за срок, по-дълъг от три месеца, ако те:

а) са работници или самостоятелно заети лица в приемащата държава членка; или

[…]

3. За целите на параграф 1, буква а) гражданин на Съюза, който вече не е работник или самостоятелно заето лице, запазва статуса си на работник или самостоятелно заето лице при следните обстоятелства:

[…]

в) той/тя се намира в надлежно документирана принудителна безработица, след като е изтекъл срочен трудов договор със срок по-кратък от една година или след като е станал/а принудително безработен/на през първите дванадесет месеца и се е регистрирал/а като търсещо работа лице в съответното бюро по труда. В този случай статусът на работник се запазва за не по-малко от шест месеца;

[…]“.

5 Член 14 от същата директива, озаглавен „Запазване на правото на пребиваване“, гласи в параграфи 2 и 4:

„2. Гражданите на Съюза и членовете на техните семейства притежават правото на пребиваване, предвидено в членове 7, 12 и 13, дотогава, докато отговарят на условията, посочени в тези членове.

[…]

4. Чрез дерогация от параграфи 1 и 2 и без да се засягат разпоредбите на глава VI, мярката експулсиране не може в никакъв случай да се предприеме по отношение на граждани на Съюза или членове на техните семейства, ако:

[…]

б) гражданите на Съюза са влезли на територията на приемащата държава членка, за да търсят заетост. В този случай гражданите на Съюза и членовете на техните семейства не могат да бъдат експулсирани, докато гражданите на Съюза могат да представят доказателства за това, че продължават да търсят заетост и за това, че имат реален шанс да бъдат наети на работа“.

6 Съгласно член 24 от Директива 2004/38, озаглавен „Еднакво третиране“:

„1. При спазване на конкретните разпоредби, изрично предвидени в Договора и вторичното законодателство, всички граждани на Съюза, които пребивават въз основа на настоящата директива на територията на приемащата държава членка, се ползват с третиране, еднакво с третирането на гражданите на тази държава членка в рамките на обхвата на приложение на Договора. […]

2. Чрез дерогация от параграф 1 приемащата държава членка не се задължава да предостави право на социално подпомагане през първите три месеца на пребиваване или при необходимост, по-дългия срок, регламентиран в член 14, параграф 4, буква б), […] за лица, различни от работници или самостоятелно заети лица, лица, които запазват такъв статус и членове на техните семейства“.

Регламент № 883/2004

7 Член 2 от Регламент № 883/2004 е озаглавен „Персонален обхват“ и в параграф 1 предвижда:

„Настоящият регламент се прилага към граждани на държава членка, лица без гражданство и бежанци, които пребивават в държава членка, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки, както и към членовете на техните семейства и към преживелите ги лица“.

8 Член 3 от посочения регламент е озаглавен „Материален обхват“ и гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага към всички законодателства относно следните клонове на социално осигуряване:

[…]

з) обезщетения за безработица;

[…]

й) семейни обезщетения.

[…]

3. Настоящият регламент се прилага също и към специалните парични обезщетения, независещи от вноски, уредени в член 70“.

9 Член 4 от посочения регламент е озаглавен „Равно третиране“ и гласи:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент, лицата, за които се прилага настоящият регламент получават същите обезщетения и имат същите задължения съгласно законодателството на която и да е държава членка, както нейните граждани“.

10 Раздел III, глава 9 от Регламент № 883/2004 се отнася до „[с]пециални[те] парични обезщетения[, независещи от] вноски“. Включеният в тази глава от Регламента член 70 е озаглавен „Обща разпоредба“ и предвижда:

„1. Настоящият член се прилага за специални парични обезщетения[, независещи от] вноски, предоставяни съгласно законодателство, което поради персоналния си обхват, целите и/или условията за придобиване на права, се характеризира едновременно като социално осигурително законодателство по член 3, параграф 1 и като социално подпомагане.

2. За целите на тази глава „специални парични обезщетения[, независещи от] вноски“ са тези, които:

а) имат за цел предоставяне на:
   i) допълнително, заместващо или спомагателно покритие срещу рискове, обхванати от клоновете на социалното осигуряване по член 3, параграф 1 и което гарантира на заинтересованото лице минимална издръжка на живота, в съответствие с икономическото и социалното положение в съответната държава членка; или
   ii) само специална защита за лица с увреждания, тясно свързана със социалната среда на посочените лица в съответната държава членка,

и

б) когато финансирането произтича изключително от задължително данъчно облагане, което има за цел да покрие основни обществени разходи и условията за предоставяне и за изчисляване на обезщетенията не зависят от вноски по отношение на бенефициента. Въпреки това, обезщетения, предоставени да допълнят обезщетение с плащане на вноска не се считат за обезщетения без плащане на вноски само поради тази причина,

и

в) са изброени в приложение X.

3. Член 7 и другите глави от този дял не се прилагат за обезщетенията по параграф 2 на този член.

4. Обезщетенията, посочени в параграф 2, се предоставят изключително в държавата членка, в която пребивава заинтересованото лице, в съответствие с нейното законодателство. Такива обезщетения се предоставят от и за сметка на институцията по място на пребиваване“.

11 В приложение X към Регламент № 883/2004 са изброени „[с]пециални[те] парични обезщетения, независещи от вноски“ по смисъла на член 70, параграф 2, буква с) от същия регламент, като за Федерална република Германия са включени помощите „за покриване на разходите за издръжка съгласно основната разпоредба за търсещите работа, освен ако по отношение на тези помощи не са изпълнени изискванията за получаване на временна добавка след получаване на помощи за безработица (член 24, параграф 1 от книга II от Социалния кодекс)“.

Регламент № 492/2011

12 Съображение 1 от Регламент № 492/2011 гласи:

„Регламент [№ 1612/68] е бил няколкократно и съществено изменян. С оглед постигане на яснота и рационалност посоченият регламент следва да бъде кодифициран“.

13 Съгласно член 7, параграфи 1 и 2 от Регламент № 492/2011:

„1. Работник, който е гражданин на държава членка, не може поради своето гражданство да бъде третиран на територията на друга държава членка различно от работниците — нейни граждани по отношение на условията за наемане и условията на труд, и по-специално, по отношение на трудовото възнаграждение, уволнението и ако остане безработен — на възстановяването или новото наемане на работа.

2. Той има право на същите социални и данъчни предимства, както работниците местни граждани“.

14 Член 10 от този регламент гласи:

„Децата на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава членка, се допускат до общото образование, курсовете за производствено и професионално обучение както гражданите на тази държава, ако тези деца пребивават на нейна територия.

Държавите членки насърчават инициативите, насочени към предоставяне възможност на тези деца да посещават такива курсове при най-добрите възможни условия“.

Германското право

15 Член 7 от Sozialgesetzbuch Zweites Buch (книга II от Социалния кодекс) в редакцията му от 22 декември 2016 г. (BGBl. I, стр. 3155) (наричан по-нататък „SGB II“) гласи:

„1) [1]Предвидените в тази книга помощи се предоставят на лицата, които:

1. са навършили 15 години, но все още не са достигнали максималната възраст по член 7a,

2. са работоспособни,

3. се нуждаят от помощ и

4. имат обичайно местожителство на територията на Федерална република Германия (работоспособни правоимащи лица).

[2]Такива помощи не получават:

1. […]

2. чуждите граждани
   a) които нямат право на пребиваване,
   b) чието право на пребиваване се основава само на обстоятелството, че търсят работа, или
   c) чието право на пребиваване произтича — самостоятелно или съвместно с правото на пребиваване по буква b) — от член 10 от Регламент № 492/2011,

   както и членовете на техните семейства,

3. […]

2) Помощи получават също лицата, които живеят в общност от нуждаещи се лица заедно с работоспособни правоимащи лица. […]

3) Общността от нуждаещи се лица включва

1. работоспособните правоимащи лица,

[…]

4. несключилите брак деца, които са част от домакинството на лицата, посочени в точки 1—3, преди да са навършили 25 години, доколкото не могат да осигурят средствата за издръжката си чрез собствените си доходи или собственото си имущество“.

16 Член 2 от Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (Закон за свободното движение на гражданите на Съюза) в редакцията му от 2 декември 2014 г. (BGBl. I, стр. 1922) (наричан по-нататък „FreizügG“) гласи:

„1) Гражданите на Съюза, които се ползват от правото на свободно движение, и членовете на техните семейства имат право да влизат и пребивават на федералната територия съгласно разпоредбите на настоящия закон.

2) Право на свободно движение съгласно правото на Съюза имат:

1. гражданите на Съюза, които искат да пребивават, за да работят или за да получат професионално обучение,

1a. гражданите на Съюза, които търсят работа — за период до шест месеца, а за по-дълъг период — само при положение че могат да представят доказателства, че продължават да търсят работа и че имат реален шанс да бъдат наети на работа,

[…]

6. членовете на семейството — при условията по членове 3 и 4,

3) […] [2]Правото по параграф 1 се запазва за период от шест месеца в случай на принудителна безработица, удостоверена от компетентната агенция по заетостта, след период на заетост по-малко от една година“.

17 Член 3 от FreizügG предвижда:

„1) [1]Членовете на семейството на гражданите на Съюза по член 2, параграф 2, точки 1—5 имат правото по член 2, параграф 1, при условие че придружават гражданина на Съюза или се присъединяват към него. […]

2) Членове на семейството са:

1. съпругът, партньорът и ненавършилите 21 години низходящи на лицата по член 2, параграф 2, точки 1—5 и 7 или на техните съпрузи или партньори,

[…]

4) Децата на гражданин на Съюза, който има право на свободно движение, и този от родителите, който упражнява ефективно родителските права по отношение на децата, запазват правото си на пребиваване до завършването на обучението дори след смъртта или отпътуването на гражданина на Съюза, от когото черпят правото си на пребиваване, когато децата пребивават на федералната територия и посещават учебно заведение или институция за обучение“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

18 JD е полски гражданин, който е бил женен за полска гражданка и има две дъщери от нея, родени съответно през 2005 г. и 2010 г. От 2012 г. или 2013 г. JD е разделен със съпругата си. В края на 2012 г. и началото на 2013 г. всички членове на семейството се установяват в Германия. Двете дъщери живеят основно с баща си и от 2015 г. са регистрирани на неговия адрес. През 2016 г. съпругата на JD се премества в Полша.

19 Дъщерите посещават училище в Германия от 1 август 2016 г.

20 От март 2015 г. JD упражнява дейност като наето лице в Германия. В периода от 6 март до 1 септември 2015 г. той работи като помощник шлосер, а от 18 януари до 31 октомври 2016 г. — като служител в производството на пълно работно време. От 4 октомври до 7 декември 2016 г. JD е неработоспособен и получава на това основание заплата от работодателя си до 31 октомври 2016 г., когато трудовото му правоотношение е прекратено, а след това до 7 декември 2016 г. получава социалноосигурително обезщетение за отпуск по болест.

21 След това, от 23 февруари до 13 април 2017 г. и от 12 юни до 23 октомври 2017 г., той получава обезщетение за безработица.

22 От 2 януари 2018 г. JD отново работи на пълно работно време.

23 От 1 септември 2016 г. до 7 юни 2017 г. JD и двете му дъщери получават помощи за основна социална закрила на основание SGB II, а именно JD получава „обезщетение за безработица“ (*Arbeitslosengeld II*), а двете му дъщери — „социално обезщетение“ (*Sozialgeld*) (наричани по-нататък заедно „разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка“).

24 През юни 2017 г. JD подава искане от свое име и от името на дъщерите си за продължаване на изплащането на разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка. Със становище от 13 юни 2017 г., потвърдено на 27 юли 2017 г. в отговор на жалба

по административен ред на JD, Jobcenter отхвърля искането на основание член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II, с мотива че JD вече няма качеството на нает и правото му на пребиваване в Германия се основава само на обстоятелството, че търси работа.

25 JD и двете му дъщери подават жалба пред Sozialgericht Düsseldorf (Съд по социалноосигурителни спорове Дюселдорф, Германия) с искане да отмени становището на Jobcenter и да го осъди да им отпусне разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка за периода от 8 юни до 31 декември 2017 г. (наричан по-нататък „спорният период“).

26 Посоченият съд уважава жалбата им с решение от 8 май 2018 г. и осъжда Jobcenter да им изплати исканите помощи. В решението се приема, че през спорния период JD наистина вече не може да се позове на качеството си на нает като основание за право на пребиваване по член 2 от FreizügG, но че черпи това си право от правото, което дъщерите му са придобили на основание по член 10 от Регламент № 492/2011. Всъщност последните пребивават и учат в Германия, поради което могат в качеството си на ненавършили пълнолетие деца на бивш работник мигрант, който е бил нает на работа в тази държава членка, да претендират за право на пребиваване на основание този член 10, а това на свой ред дава основание за право на пребиваване и на баща им в качеството му на родител, който в действителност упражнява родителските права върху тях. Според споменатия съд правото на пребиваване, предоставяно по силата на този член 10 за целите на образованието и обучението на децата на (бивш) работник мигрант, е самостоятелно и независимо от правото на пребиваване по Директива 2004/38. Поради това разпоредбата на член 24, параграф 2 от тази директива представлявала дерогация от принципа на равно третиране в областта на социалното подпомагане и не се прилагала в случаите, когато съответният гражданин на Съюза е придобил право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011. Следователно предвиденото в член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2, буква c) от SGB II изключване на чужди граждани и членове на техните семейства, придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, от кръга на лицата, които имат право на социално подпомагане, не било в съответствие с правото на Съюза.

27 На 4 юли 2018 г. Jobcenter обжалва това решение пред запитващата юрисдикция.

28 Запитващата юрисдикция посочва, на първо място, че националната съдебна практика не е единодушна по въпроса дали дерогацията в областта на социалното подпомагане, предвидена в член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, може да се приложи пряко или по аналогия по отношение на граждани на Съюза, които са придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011 и искат да им бъдат предоставени помощи като разглежданите в главното производство, които са за покриване на разходите за издръжка и представляват социално подпомагане по смисъла на първата разпоредба.

29 Освен това германският законодател, като приел член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2, буква c) от SGB II, направил член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 приложим и в случаите, при които гражданите на Съюза са придобили, освен право на пребиваване като търсещи работа, и право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, тъй като искал да избегне изпразване от съдържание на разпоредбите на Директива 2004/38 и превръщане на посочените граждани в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане в приемащата държава членка.

30 Запитващата юрисдикция обаче не счита, че правото на пребиваване по член 10 от Регламент № 492/2011 е подчинено на разпоредбите на Директива 2004/38. В това отношение запитващата юрисдикция се позовава на решения от 23 февруари 2010 г., Ibrahim и Secretary of State for the Home Department (C-310/08, EU:C:2010:80), и от 23 февруари 2010 г., Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83), в които Съдът признава самостоятелния характер на правото на пребиваване по член 12 от Регламент № 1612/68 — разпоредба, чийто текст е идентичен с този на член 10 от

Регламент № 492/2011. Освен това законодателят на Съюза не се възползвал от възможността, когато приема последния регламент, с който отменя и заменя Регламент № 1612/68, да ограничи принципа на равно третиране, следващ от Регламент № 1612/68 съгласно тълкуването на Съда.

31 На второ място, въпросът за приложимостта на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 се поставял и с оглед на член 4 от Регламент № 883/2004. Този регламент бил приложим в случая, тъй като JD е осигурен в Германия по схема за семейни обезщетения по смисъла на член 3, параграф 1, буква й) от този регламент и по схема за социално подпомагане при безработица по смисъла на член 3, параграф 1, буква з) от същия регламент. Предвидените в SGB II помощи за покриване на разходите за издръжка били специални парични обезщетения, независещи от вноски, по смисъла на член 3, параграф 3 и на член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004, като за тях се прилагал принципът на равно третиране, прогласен в член 4 от същия регламент.

32 При тези обстоятелства Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Висш съд по социалноосигурителни спорове провинция Северен Рейн-Вестфалия, Германия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съвместимо ли е изключването на граждани на Съюза, които имат право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, от кръга на лицата с право на социално подпомагане по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива [2004/38], с принципа на равно третиране, закрепен в член 18 ДФЕС във връзка с членове 7 и 10 от Регламент № 492/2011?

а) Представлява ли социалното подпомагане по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 социално предимство по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011?

б) Прилага ли се ограничителната разпоредба на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 по отношение на принципа на равно третиране по смисъла на член 18 ДФЕС във връзка с членове 7 и 10 от Регламент № 492/2011?

2) Съвместимо ли е изключването на граждани на Съюза от кръга на лицата с право на специални парични обезщетения, независещи от вноски, по смисъла на член 3, параграф 3 и член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004 с принципа на равно третиране по смисъла на член 18 ДФЕС във връзка с член 4 от Регламент № 883/2004, когато тези граждани на Съюза имат право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011 и са включени в социалноосигурителна схема или в схема на семейни обезщетения по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

33 С първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 18, първа алинея ДФЕС и член 7, параграф 2 и член 10 от Регламент № 492/2011 трябва да се тълкуват в смисъл, че с оглед на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 допускат правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, поради факта че децата посещават там училище — при всякакви обстоятелства и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на помощи за покриване на разходите за издръжка.

По правото на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011

34 Следва да се припомни, че съгласно член 10 от Регламент № 492/2011 децата на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава членка, имат право в приемащата държава членка, ако пребивават в нея, на равно третиране с гражданите ѝ по отношение на достъпа до образование. Преди влизането в сила на Регламент № 492/2011 това право е прогласено в член 12 от Регламент № 1612/68, чийто текст е идентичен с този на член 10 от Регламент № 492/2011, като последният регламент отменя и заменя първия, за да го кодифицира с оглед постигане на яснота и рационалност, както следва от съображение 1 от Регламент № 492/2011. Следователно практиката на Съда относно член 12 от Регламент № 1612/68 е релевантна и за тълкуването на член 10 от Регламент № 492/2011.

35 От тази съдебна практика следва, от една страна, че дете на работник мигрант или на бивш работник мигрант, което желае да продължи общото си образование в приемащата държава членка, има право на пребиваване в нея на собствено основание по силата на правото на равно третиране при достъпа до образование. От друга страна, признаването на право на пребиваване на собствено основание на това дете предполага да се признае съответно право на пребиваване и на родителя, който в действителност упражнява родителските права върху него (вж. в този смисъл решения от 17 септември 2002 г., Baumbast и R, C-413/99, EU:C:2002:493, т. 63 и 75 и от 23 февруари 2010 г., Teixeira, C-480/08, EU:C:2010:83, т. 36).

36 Всъщност целта както на Регламент № 1612/68, така и на Регламент № 492/2011, а именно да се гарантира свободното движение на работници, налага да се предвидят оптимални условия за интегриране на семействата им в приемащата държава членка, а отказ за родители, упражняващи родителските права върху деца, да останат в приемащата държава членка, докато последните учат там, би могъл да лиши тези деца от признато им от законодателя на Съюза право (решение от 23 февруари 2010 г., Ibrahim и Secretary of State for the Home Department, C-310/08, EU:C:2010:80, т. 55 и цитираната съдебна практика).

37 В този смисъл член 10 от Регламент № 492/2011 признава на детето самостоятелно право на пребиваване, свързано с правото му на достъп до образование и независещо от запазването на качеството на работник мигрант в приемащата държава членка на родителя, който упражнява родителските права върху него. Освен това съгласно член 10 от Регламент № 492/2011 фактът, че съответният родител е загубил посоченото качество, е ирелевантен за правото му на пребиваване, произтичащо от правото на пребиваване на детето, върху което той в действителност упражнява родителските права (вж. в този смисъл решения от 17 септември 2002 г., Baumbast и R, C-413/99, EU:C:2002:493, т. 63, 70 и 75 и от 23 февруари 2010 г., Teixeira, C-480/08, EU:C:2010:83, т. 37, 46 и 50).

38 В това отношение следва също да се отбележи, че член 10 от Регламент № 492/2011 трябва да се прилага самостоятелно спрямо разпоредби на правото на Съюза като тези на Директива 2004/38, които уреждат условията за упражняване на правото на пребиваване в друга държава членка (вж. в този смисъл решения от 23 февруари 2010 г., Ibrahim и Secretary of State for the Home Department, C-310/08, EU:C:2010:80, т. 42 и от 23 февруари 2010 г., Teixeira, C-480/08, EU:C:2010:83, т. 53 и 54).

39 Следователно децата на гражданин на държава членка, който работи или е работил в приемащата държава членка, както и родител, който в действителност упражнява родителските права върху тези деца, могат да се позоват в последната държава на самостоятелно право на пребиваване, основано само на член 10 от Регламент № 492/2011, без да са длъжни да отговарят на условията по Директива 2004/38, и по-специално на условието заинтересованите лица да притежават достатъчно средства и пълно здравно застрахователно покритие в тази държава (вж. в този смисъл решение от 23 февруари 2010 г., Ibrahim и Secretary of State for the Home Department, C-310/08, EU:C:2010:80, т. 59).

По правото на равно третиране на основание член 7 от Регламент № 492/2011

40 Запитващата юрисдикция явно счита, също както Европейската комисия, че лицата, които черпят право на пребиваване от член 10 от Регламент № 492/2011, имат основание да се позоват на предвиденията по-специално в член 7, параграф 2 от същия регламент принцип на равно третиране, за да искат да им бъдат предоставени същите социални предимства като на работниците — местни граждани. Германското правителство обаче счита, че това не е така.

41 По отношение, първо, на материалното приложното поле на последната разпоредба, следва да се отбележи, че понятието за социално предимство по смисъла на същата разпоредба обхваща всички предимства, които, независимо дали са свързани с трудов договор, обикновено се признават на работниците — местни граждани, главно поради обективното им качество на работници или само поради факта че пребивават на територията на страната, и включването в кръга на лицата, които имат право на тези предимства, на работниците — граждани на други държави членки, явно може да улесни мобилността на тези работници в рамките на Съюза, а следователно и интегрирането им в приемащата държава членка (решение от 18 декември 2019 г., Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava и др., C-447/18, EU:C:2019:1098, т. 47).

42 В случая разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка имат за цел, както посочва запитващата юрисдикция, да гарантират на ползващите се от тях лица средства за издръжка, поради което следва да се приеме, че допринасят за интегрирането им в обществото на приемащата държава членка. Тези помощи представляват следователно социални предимства по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 (вж. в този смисъл решение от 27 март 1985 г., Hoeckx, 249/83, EU:C:1985:139, т. 22).

43 По отношение, второ, на приложното поле ratione personae на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011, трябва да се отбележи, от една страна, че от текста на тази разпоредба, и по-специално от използваното в нея лично местоимение „той“, следва, че приложното ѝ поле съвпада с това на член 7, параграф 1 от същия регламент, чиято разпоредба, видно от самия ѝ текст, се отнася до работниците, които също като JD са „остан[али] безработ[ни]“ в приемащата държава членка. Следователно член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 предоставя, както посочва генералният адвокат в точка 63 от заключението си, защита, която надхвърля периода на заетост.

44 От друга страна, член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 представлява конкретен израз в специфичната област на предоставянето на социални предимства на закрепения в член 45, параграф 2 ДФЕС принцип на равно третиране и трябва да се тълкува по същия начин, както последната разпоредба (решение от 18 декември 2019 г., Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava и др., C-447/18, EU:C:2019:1098, т. 39).

45 В приложното поле на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 попадат следователно работниците по смисъла на член 45 ДФЕС, като обаче следва да се има предвид, че докато гражданите на държавите членки, които се придвижат, за да търсят работа, се ползват от принципа на равно третиране само относно достъпа до пазара на труда, то тези, които вече са получили достъп до него, могат да претендират на основание член 7, параграф 2 за същите социални и данъчни предимства като работниците — местни граждани (вж. в този смисъл решение от 23 март 2004 г., Collins, C-138/02, EU:C:2004:172, т. 31).

46 В случая е установено, че JD е бил безработен в Германия през спорния период, но че преди това е упражнявал дейност като наето лице в тази държава членка.

47 Следователно фактът, че JD е станал икономически неактивен през спорния период, не може сам по себе си да доведе до неприлагане на принципа на равно третиране, предвиден в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011.

48 Впрочем от припомнената по-специално в точка 37 от настоящото решение съдебна практика следва, че при определени обстоятелства правата по Регламент № 492/2011 на работник от Съюза и на членовете на неговото семейства продължават да съществуват дори и след прекратяването на съответното трудово правоотношение (вж. в този смисъл решение от 17 септември 2002 г., Baumbast и R, C-413/99, EU:C:2002:493, т. 70).

49 В този смисъл, както по същество отбелязва и генералният адвокат в точки 54 и 55 от заключението си, правото на пребиваване на децата на такъв работник на основание член 10 от Регламент № 492/2011, а следователно и правото на пребиваване на родителя, който упражнява родителските права върху тези деца, стават, след като бъдат придобити, самостоятелни спрямо първоначално придобитото въз основа на качеството на работник на този родител право на пребиваване и могат, дори след като той загуби това си качество, да продължат да съществуват, за да се осигури засилена защита на правното положение на тези деца и за да не се обезсили правото им на равно третиране при достъпа до образование.

50 Същото трябва да важи — когато децата и родителят, който в действителност упражнява родителските права върху тях, имат право на пребиваване, основано на член 10 от Регламент № 492/2011 — и за предвиденото в член 7, параграф 2 от този регламент право на равно третиране при предоставяне на социални предимства. Всъщност в такъв случай последното право възниква — също както и „производните“ права на пребиваване — поради качеството на работник на съответния родител и трябва да продължи да съществува и след като той загуби това си качество по същите причини като тези, обосноваващи запазването на споменатите права на пребиваване.

51 Такова тълкуване на член 7, параграф 2 във връзка с член 10 от Регламент № 492/2011 допринася за постигането на преследваната с този регламент цел, а именно да се улесни свободното движение на работници, тъй като позволява да се създадат оптимални условия за интегриране на членовете на семейството на гражданите на Съюза, които са се възползвали от тази свобода и са упражнявали професионална дейност в приемащата държава членка.

52 В този смисъл посоченото тълкуване не допуска да се стигне до положение, при което лице — което също като JD възнамерява да напусне със семейството си своята държава членка по произход, за да отиде да работи в друга държава членка, в която би искал децата му да учат — може да бъде изложено на риск, ако загуби качеството си на работник, да трябва да прекъсне обучението на децата си и да се завърне в държавата си по произход, тъй като не може да се ползва от социалните помощи, които приемащата държава членка гарантира на собствените си граждани и които биха позволили на семейството му да разполага с достатъчно средства за издръжка в тази държава членка.

53 В същия дух Съдът вече е приел, че дете на работник от държава членка, работил в друга държава членка и завърнал се в държавата си по произход, което е придобило право на пребиваване в приемащата държава членка на основание член 12 от Регламент № 1612/68, запазва правото си на помощ за издръжка и обучение, за да завърши средно образование или последващо професионално обучение, като тази помощ се квалифицира като социално предимство по смисъла на член 7, параграф 2 от същия регламент, освен ако не лишава от полезно действие споменатия член 12 (вж. в този смисъл решение от 15 март 1989 г., Echternach и Moritz, 389/87 и 390/87, EU:C:1989:130, т. 23 и 34)

54 Ето защо дете, придобило право на пребиваване в приемащата държава членка по силата на член 10 от Регламент № 492/2011, се ползва на същото основание като родителя, който в действителност упражнява родителските права върху него, от правото на равно третиране по член 7, параграф 2 от същия регламент дори и когато този родител загуби качеството си на работник.

55 От това следва, че лицата, които са придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, се ползват и от предвиденото в член 7, параграф 2 от същия регламент право на равно третиране в областта на предоставянето на социални предимства, дори и ако вече не могат да се позоват на качеството си на работник, с оглед на което първоначално са придобили право на пребиваване.

По приложимостта на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 по отношение на граждани на Съюза, които са придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011

56 Член 24, параграф 1 от Директива 2004/38 по-специално предвижда, че всички граждани на Съюза, които пребиват въз основа на същата директива на територията на приемащата държава членка, се ползват с третиране, еднакво с третирането на гражданите на тази държава членка в рамките на обхвата на приложение на Договора. Параграф 2 от посочения член предвижда, че чрез дерогация от параграф 1 приемащата държава членка не се задължава да предостави право на социално подпомагане през първите три месеца на пребиваване или, при необходимост, по-дългия срок, регламентиран в член 14, параграф 4, буква б) от Директива 2004/38, за лица, различни от работници или самостоятелно заети лица, лица, които запазват такъв статус, и членове на техните семейства.

57 В това отношение следва най-напред да се припомни, че плащания, които също като разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка имат за цел да осигурят минимално необходимите за водене на достоен живот средства за издръжка на получаващите ги лица, трябва да се считат за „социално подпомагане“ по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 (вж. в този смисъл решения от 15 септември 2015 г., Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597, т. 44—46 и от 25 февруари 2016 г., García-Nieto и др., C-299/14, EU:C:2016:114, т. 37).

58 Освен това съгласно точки 57 и 58 от решение на Съда от 15 септември 2015 г., Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597), приемащата държава членка може да се позове на дерогацията по член 24, параграф 2 от същата директива, за да откаже да предостави на лице, което е гражданин на Съюза и което е придобило право на пребиваване единствено на основание член 14, параграф 4, буква б) от Директива 2004/38, социално подпомагане като разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка.

59 Видно обаче от точка 40 от посоченото решение Съдът изхожда от констатацията на запитващата юрисдикция, че съответните лица са придобили право на пребиваване само на основание на последната посочена разпоредба от Директива 2004/38, а именно с оглед на обстоятелството, че търсят работа. Съдът не се е произнасял по случай като разглеждания, при който заинтересованите лица са придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011.

60 Във връзка с това следва да се припомни, от една страна, че Съдът вече многократно е постановявал, че като отклонение от предвидения в член 18, първа алинея ДФЕС принцип на равно третиране, на който член 24, параграф 1 от Директива 2004/38 е само конкретен израз, член 24, параграф 2 трябва да се тълкува ограничително и в съответствие с разпоредбите на Договора, включително тези, които се отнасят до гражданството на Съюза и свободното движение на работници (решение от 21 февруари 2013 г., N., C-46/12, EU:C:2013:97, т. 33).

61 Съгласно постоянната практика на Съда при тълкуването на разпоредба на правото на Съюза трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 18 януари 2017 г., NEW WAVE CZ, C-427/15, EU:C:2017:18, т. 19 и цитираната съдебна практика).

62 Първо, от самия текст на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 следва, че „[ч]рез дерогация от параграф 1“ от този член 24 държавите членки могат при определени условия да откажат да предоставят право на социално подпомагане на определени категории лица. Следователно тази разпоредба се разбира изрично като дерогация от предвидения в член 24, параграф 1 от Директивата принцип на равно третиране. Тази дерогация е приложима обаче само за лицата, които попадат в обхвата на посочения параграф 1, а именно за граждани на Съюза, които пребивават на територията на приемащата държава членка „въз основа на [същата] директива“.

63 Второ, от нормативния контекст на тази разпоредба следва, че Директива 2004/38 наистина е приета с цел да се кодифицират и преразгледат, както е посочил законодателят на Съюза в съображения 3 и 4 от тази директива, „съществуващите инструменти на [правото на Съюза]“ за работниците, самостоятелно заетите лица, студентите и други незаети с трудова дейност лица, за да се опрости и укрепи правото на свободно движение и пребиваване на всички граждани на Съюза и за да се коригира съществуващият дотогава подход „на части“ и „сектор по сектор“.

64 Налага се обаче изводът, че тази кодификация не е изчерпателна. Всъщност при приемането на Директива 2004/38 член 12 от Регламент № 1612/68, възпроизведен дословно в член 10 от Регламент № 492/2011, не е нито отменен, нито изменен. Напротив, замисълът е посочената директива да бъде в съответствие с член 12 от Регламент № 1612/68 и със съдебната практика за тълкуването му. Ето защо тази директива не може сама по себе си да постави под въпрос самостоятелния характер на правата, основани на член 10 от Регламент № 492/2011, нито може да промени техния обхват (вж. в този смисъл решение от 23 февруари 2010 г., Teixeira, C-480/08, EU:C:2010:83, т. 54 и 56—58).

65 При това положение анализът на контекста на член 24 от Директива 2004/38 потвърждава тълкуването, че предвиденото в параграф 2 от този член дерогиране на принципа на равно третиране се прилага само в случаите по параграф 1 от същия член, а именно когато правото на пребиваване е придобито по тази директива, но не и когато е придобито на самостоятелно основание по член 10 от Регламент № 492/2011.

66 Накрая, трето, такова тълкуване не противоречи на преследваната с член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 цел да се запази финансовото равновесие на системите за социално подпомагане на държавите членки, като, както предвижда съображение 10 от тази директива, не се допуска лицата, които упражняват правото си на пребиваване, да се превърнат в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка.

67 Всъщност в това отношение следва да се отбележи, че положението на гражданин на Съюза като JD, който, преди да загуби работата си в приемащата държава членка, е работил там, записал е децата си да учат и е придобил поради това право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, се различава с оглед на споменатата цел от положението на гражданите на Съюза, които член 24, параграф 2 от Директивата изрично изключва от кръга на имащите право на социално подпомагане лица, а именно, от една страна, тези, които като в решение от 25 февруари 2016 г., García-Nieto и др. (C-299/14, EU:C:2016:114), са придобили право на пребиваване в приемащата държава членка за срок до три месеца на основание член 6, параграф 1 от споменатата директива, и от друга страна, тези, които са придобили право на пребиваване само на основание член 14, параграф 4, буква б) от Директива 2004/38, поради обстоятелството че търсят работа.

68 Хипотезата по настоящото дело се различава и от разглеждания в решение от 11 ноември 2014 г., Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358), случай. Всъщност последният се отнася до икономически неактивни граждани на държава членка, които са упражнили свободата си на движение с единствената цел да получат достъп до социално подпомагане от друга държава членка и които нямат в приемащата държава членка право на пребиваване, основано на Директива 2004/38 или на друга разпоредба от правото на Съюза. При тези обстоятелства

Съдът е постановил, че признаването на такива лица на право на социални помощи при същите условия като приложимите за гражданите на съответната държава би противоречало на целта, припомнена в точка 66 от настоящото решение.

69 Впрочем, макар наистина лица като JD и дъщерите му да попадат в приложното поле и на член 24 от Директива 2004/38, а следователно и в приложното поле на предвидената в параграф 2 от този член дерогация, тъй като са придобили право на пребиваване и на основание член 14, параграф 4, буква б) от тази директива, тази дерогация не може да бъде приложена по отношение на тях, тъй като те могат да се позоват и на самостоятелното си право на пребиваване, което са придобили на основание член 10 от Регламент № 492/2011.

70 Всъщност, от една страна, Съдът вече е приел по отношение на търсещите работа лица, че дерогацията по член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 се прилага единствено за гражданите на Съюза, придобили право на пребиваване само на основание член 14, параграф 4, буква б) от същата директива (вж. в този смисъл решение от 15 септември 2015 г., Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597, т. 58). От друга страна, обстоятелството, че търсещите работа лица се ползват от специфични права по силата на посочената директива, не би могло — с оглед на автономността на установените съответно с тази директива и с Регламент № 492/2011 режими — да води до ограничаване на правата им по този регламент.

71 Освен това, както отбелязва и Комисията, би било парадоксално член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 да се тълкува в смисъл, че не допуска социално подпомагане на лица, които могат да се позоват не само на правото си на пребиваване, придобито в качеството им на родител по силата на Регламент № 492/2001, но и на правото си на пребиваване, придобито в качеството им на търсещо работа лице по силата на Директива 2004/38. Такова тълкуване би довело всъщност до положение, при което придобилите право на пребиваване по силата на член 10 от Регламент № 492/2001 родител и негови деца няма да могат — ако този родител реши да търси работа на територията на приемащата държава членка — да се ползват от принципа на равно третиране с местните граждани в областта на социалното подпомагане.

По наличието на разлика в третирането с оглед на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011

72 Член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011, на който могат да се позоват лицата, които са придобили право на пребиваване на основание член 10 от същия регламент, по същество предвижда, както бе подчертано в точка 55 от настоящото решение, че работник — гражданин на държава членка, включително и безработен, има в приемащата държава членка право на същите социални и данъчни предимства като работниците — местни граждани.

73 Изключване по силата на национална разпоредба като член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2, буква c) от SGB II на лицата, които също като JD и дъщерите му са граждани на друга държава членка и са придобили право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, от кръга на имащите право на помощи за покриване на разходите за издръжка, представлява разлика в третирането на тези лица в областта на социалните предимства в сравнение с местните граждани.

74 В това отношение в точка 44 от настоящото решение бе припомнено, че член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 представлява конкретен израз — в специфичната област на предоставянето на социални предимства — на принципа на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на гражданството.

75 Следва да се добави, първо, че придобиването на основание член 10 от Регламент № 492/2011 на самостоятелно право на пребиваване на територията на приемащата държава членка от посещаващи училище деца и родител, който в действителност упражнява родителските права върху тях, предполага, както следва от цитирана в точка 37 от настоящото решение съдебна практика, че този родител е имал достъп до пазара на труда на тази държава членка. Следователно, както бе подчертано в точка 67 от настоящото решение, кръгът на лицата, които биха могли да придобият такова право на пребиваване, не съвпада с кръга на гражданите на други държави членки, които са пристигнали на територията на приемащата държава членка, за да търсят там за първи път работа. Това право е и ограничено, тъй като се запазва най-късно до завършването на образованието на детето (вж. в този смисъл решение от 8 май 2013 г., Alarape и Tijani, C-529/11, EU:C:2013:290, т. 24).

76 Второ, положението на гражданин на друга държава членка, който вече участва в пазара на труда на приемащата държава членка и се ползва и от право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, трябва да се разграничава от положение, при което има признаци, че съответният бивш работник е извършил злоупотреба с право, което нормите на Съюза не уреждат, като изкуствено е създал условията, необходими за получаване на разглежданите социални предимства по член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 (вж. по аналогия решение от 17 юли 2014 г., Torresi, C-58/13 и C-59/13, EU:C:2014:2088, т. 42 и 46). Както обаче отбелязва и Комисията, от предоставените на Съда материали по делото не може да се направи извод за наличието на такава злоупотреба с право или на каквато и да било измама в случая.

77 В този смисъл изключването на икономически неактивните граждани на други държави членки, които имат самостоятелно право на пребиваване по силата на член 10 от Регламент № 492/2011, от кръга на лицата с право на разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка противоречи на член 7, параграф 2 във връзка с член 10 от Регламент № 492/2011.

78 Накрая, по отношение на член 18, първа алинея ДФЕС постоянната съдебна практика приема, че тази разпоредба е предназначена да се прилага самостоятелно само в случаите, уредени от правото на Съюза, за които Договорите не предвиждат специални правила за недопускане на дискриминация (решение от 11 юни 2020 г., TÜV Rheinland LGA Products и Allianz IARD, C-581/18, EU:C:2020:453, т. 31 и цитираната съдебна практика). Принципът на недопускане на дискриминация на основание гражданство обаче е приложен в областта на свободното движение на работници с член 45 ДФЕС (решение от 10 октомври 2019 г., Krah, C-703/17, EU:C:2019:850, т. 19 и цитираната съдебна практика), който, както бе припомнено в точка 44 от настоящото решение, намира конкретен израз в специфичната област на предоставянето на социални предимства в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011. Поради това не се налага тълкуване на член 18 ДФЕС.

79 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 7, параграф 2 и член 10 от Регламент № 492/2011 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от този регламент, поради факта че децата посещават там училище — във всички случаи и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на помощи за покриване на разходите за издръжка. Това тълкуване не се поставя под въпрос от член 24, параграф 2 от Директива 2004/38.

По втория въпрос

80 С втория въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 4 във връзка с член 3, параграф 3 и член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че с оглед на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 допуска правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, поради факта че децата посещават там училище, и включени в социалноосигурителна схема по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 — при всякакви обстоятелства и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на специални парични обезщетения, независещи от вноски.

81 Запитващата юрисдикция уточнява, че за спорния период JD и дъщерите му се считат за включени в социалноосигурителна схема по смисъла на член 3, параграф 1, букви з) и й) от Регламент № 883/2004, тъй като по време на пребиваването си в Германия са получавали обезщетения за безработица и семейни обезщетения. Те следователно попадат в приложното поле по отношение на лицата на посочения регламент по силата на член 2, параграф 1 от него.

82 Освен това, както посочва запитващата юрисдикция, разглежданите в главното производство помощи имат за цел да гарантират на получаващите ги лица средства за покриване на разходите им за издръжка и представляват специални парични обезщетения, независещи от вноски, по смисъла на член 3, параграф 3 и член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004, посочени в приложение X към същия регламент (вж. в този смисъл решение от 15 септември 2015 г., Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597, т. 43).

83 Съдът вече е постановил, че член 4 от Регламент № 883/2004 е приложим и за такива специални парични обезщетения, независещи от вноски (вж. в този смисъл решение от 11 ноември 2014 г., Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 55).

84 Вярно е наистина, че съгласно постоянната съдебната практика член 70 от Регламент № 883/2004 няма за цел да определя материалноправните условия за възникване на право на получаване на споменатите помощи и че няма пречка предоставянето им на икономически неактивни граждани на Съюза да се поставя в зависимост от изискването последните да отговарят на условията за придобиване на право на законно пребиваване в приемащата държава членка (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2016 г., Комисия/Обединено кралство, C-308/14, EU:C:2016:436, т. 65 и 68 и цитираната съдебна практика), но следва да се констатира, че през спорния период JD и дъщерите му са имали право на законно пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011.

85 По силата на член 4 от Регламент № 883/2004 JD и дъщерите му имат следователно право на равно третиране по отношение на разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка.

86 Изключването по силата на национална разпоредба като член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2, буква c) от SGB II на лицата, които също като JD и дъщерите му са граждани на друга държава членка и са придобили правото си на пребиваване по силата на член 10 от Регламент № 492/2011, представлява обаче разлика в третирането в областта на социалното подпомагане в сравнение с местните граждани.

87 Освен това, както вече бе установено при отговора на първия въпрос, предвидената в член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 дерогация от принципа на равно третиране в областта на социалното подпомагане не се прилага към случай като разглеждания в главното производство, при който гражданите на други държави членки разполагат с право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011. В това отношение разглежданият по настоящото дело случай

се различава от случаите, разглеждани в решения от 15 септември 2015 г., Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597), и от 25 февруари 2016 г., García-Nieto и др. (C-299/14, EU:C:2016:114), при които приложимостта на посочената дерогация дава основание на Съда да приеме съответно дерогация на прогласения в член 4 от Регламент № 883/2004 принцип на равно третиране.

88 В този контекст и поради същите съображения като изложените в отговора на първия въпрос предвиденото в член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2, буква c) от SGB II изключване — в резултат на което на гражданите на други държави членки, които имат право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, категорично и автоматично се отказва право на разглежданите в главното производство помощи за покриване на разходите за издръжка — противоречи на член 4 от Регламент № 883/2004.

89 С оглед на изложеното на втория въпрос следва да се отговори, че член 4 връзка с член 3, параграф 3 и член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, поради факта че децата посещават там училище, и включени в социалноосигурителна схема по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 — при всякакви обстоятелства и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на специални парични обезщетения, независещи от вноски.

По съдебните разноски

90 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) **Член 7, параграф 2 и член 10 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от този регламент, поради факта че децата посещават там училище — при всякакви обстоятелства и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на помощи за покриване на разходите за издръжка. Това тълкуване не се поставя под въпрос от член 24, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО.**

2) **Член 4 връзка с член 3, параграф 3 и член 70, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, съгласно която гражданин на друга държава членка и неговите ненавършили пълнолетие деца — всичките придобили в първата държава членка право на пребиваване на основание член 10 от Регламент № 492/2011, поради**

факта че децата посещават там училище, и включени в социалноосигурителна схема по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламент № 883/2004 — при всякакви обстоятелства и автоматично се изключват от кръга на лицата, които имат право на специални парични обезщетения, независещи от вноски.

Подписи